

TELEFON
SZÁM 732

CORVIN

KÖNYVNYOMDAI
MŰINTÉZET
LÁNYI IZSÓ

ZENEAKADEMIA
LISZT MŰZEUM

ARAD, DEÁK FERENC-
UTCA 33-34. SZÁM. 0

AZ ARADI KÖZMŰVELŐ-
DÉSI PALOTA MEGNYI-
TÁSÁNAK ELŐESTÉJÉN

1913 OKTÓBER 25-ÉN, ESTE 8 ÓRA-
KOR, A KÖZMŰVELŐDÉSI PALOTA
DISZTERMÉBEN AZ ARADI KÖLCSEI

EGYESÜLET, AZ ARADI
FILHARMÓNIA EGVE-
SÜLET ÁLTAL RENDE-
ZETT HANGVERSENY

MŰSORA

A HANGVERSENY MŰSORA:

1. PROLOG. Irta: **Herczeg Ferenc**. Elmondja **Jászai Mari**, a budapesti Nemzeti Színház tagja.
2. **Dr. Mandl Vilmosnak**, a Filharmonia Egyesület elnökének felszólalása.
3. **Gr. Zichy Géza**: Ünnepi hangok, nagy zenekarra. Alkalmi szerzemény, az aradi Közművelődési palota felavató ünnepélyére.
4. **Schubert**: H-moll szimfónia, I. tétel.
10 PERC SZÜNET.
5. **Goldmark**: Falusi lakodalom. Szimfónia, III. tétel: „A kertben.”
6. **Bizet**: L'Arlésienne, I., II., III., IV. tétel.
7. **Beethoven**: Házaatás. Nyitány.

A zenekart a cs. és kir. 33. gyalogezred zenekarának és az aradi Nemzeti Színház zenekarának egy része egészíti ki. — Karnagy: ZELLNER SÁNDOR cs. és kir. karnagy.

Az egyes számok alatt az ajtók zárva vannak. Hölgyek kalappal csak az erkélyen jelenhetnek meg.

Az Aradi Filharmonia Egyesület célja a műzene ápolása és terjesztése. Ép úgy, ahogy egy irodalmi egyesület nem szorítkozhatik csupán a nép költészet felkarolására, még kevésbé elégedhetik meg egy zeneegyesület a népies zene művelésével. A magyar népdal, hála cigányainknak, el van terjedve széles e világon. De miként más nemzetek nem elégesznek meg csak saját népdalaikkal, hanem ismerni óhajtják más nemzetek hasonló termékeit is, valamint azon nagyszabású műzenei alkotásokat is, melyeket egy hangszeren egyáltalában nem lehetne, kis zenekarral pedig, minők a cigányzenekarok, szintén ép oly nehéz volna előadni, mint pld. egy 60—70 szerepből álló szindarabot 10—12 színésznek: úgy a Filharmonia is a fősúlyt azon nagyszabású zenei művek bemutatására helyezi, melyeket csak nagyobb zenekar adhat elő. E műveknél nemcsak maga a dallam a fontos, hanem az is, hogy a szerző a dallamot hogy szerepelteti más-más hangsze-

ren, más-más hangnemben, más-más ritmikai alakban stb., de úgy, hogy új fellépésénél a hallgató mégis ráismerjen. Így fontos a kürtriadó gr. Zichy művében, valamint Beethoven nyitányában. A mai műsorban szerepel egy-egy szimfónia is. Ezt egy regényhez lehetne hasonlítani. Miként ott különféle helyzetekben látjuk a hőst, vagy hősöket, úgy Schubertnél az alapul szolgáló dallamok — rendesen kettő: egy főtéma és egy melléktéma — elváltozásait kísérhetjük figyelemmel. A szimfónia néha határozottabb képek zenei illusztrációja, mint Goldmark műve. A suite egy hangnemben írt táncok ciklusa, minők Bach suite-jei vagy pedig egy képsorozatnak zenei kifejezése. Bizet műve ez utóbbiakhoz tartozik.

Gróf Zichy Géza egyéb nagyszámú szerzeményeiről nem is szólva, főleg mint a magyar stílus operának Erkel után legkiválóbb művelője áll hazai szerzőink elsői között. Az Aradi Filharmonia Egyesület felkérésére jelen művét külön a mai megnyitó hangverseny számára komponálta az elmúlt nyáron Csobánkán. A mű

ZENEAKADEMIA
LISZT MŰZEUM

cime „Ünnepi hangok” jelzi, hogy amaz érzelmek kifejezését halljuk itt, melyek a magyar kultúra ezen új palotájának felavatásán lelkünköt betöltik. A művet kezdő kúrtriadó 7 taktusos bevezetéssel az ünnepi hangulatot kifejező magyaros izű pathetikus dallamba megy át. Az ünnepi hangulat a muzsák e hajlékában, hol a művészetek, költészet, zene, festészet, szobrászat fogják a szívet és kedélyt a földi gondoktól távoleső tisztultabb régiókba felemelni, egy lassubb ütemű boldog szemléletben telő, nyugalmat kifejező kedves dallamcsoportba megy át, melynek hatását a fafuvók és hárfa teszik teljessé. Azonban újra halljuk a kúrtriadó szavát: ellenmozgásával hívja fel figyelmünket arra, hogy nemcsak a csendes szemlélődésnek, hanem a küzdelemnek is színhelye lesz az új palota. Azon küzdelemé, melyet a magyarságnak eme végvárán a műveltségért s magyarságáért kellend vívnia. Avagy nem a vivandó nagy harcra gondolunk a rézfuvók és basszusok hatalmasan leereszkedő és újra feltörő 16 taktusos periodusánál, melyet a vonósok mozgalmass triolái, majd sesztolái futnak körül? A komolyságot vidámbb dallamok váltják fel, mert hisz a mulatság, tánc se lesz száműzve e falak közül. Majd újra felharsan a kúrtriadó s utána az ünnepi hangulat dallama, melyek első motívumán épül az egyre gyorsuló és erősbülő impozáns Coda.

Schubert Ferenc (1797 — 1828) a fiatalon elhunyt dalköltő jelen csonka szimfóniája 6 évvel

halála előtt íródott, s így valószínű, hogy Schubert maga is lemondott a mű végleges elkészítéséről. Az itt előadandó I. tételen kívül egészen meg van a II. tétel s 9 kezdőtaktus a III.-nak tervezett Scherzóból. Mint többi szimfóniája, úgy ez is csak halála után lett ismeretes, amennyiben 1865-ben adták csak először elő. Schubert álmodozás és bécsi kedélyesség között hullámozó kedélyét mi sem jellemezhetné jobban, mint e tételnek két fő témája. A basszusok bevezető taktusai után lép fel a klarinett-oboá unisonója a hegedűk ábrándos ködképszerűen fel és le szálló tizenhatodmeneteitől körüllebegve s emlékeztet a Lohengrin egyik bánatos motívumára („Nie sollst du mich befragen”) míg mások a szerző „Gretchen a rokánál” c. dalával hasonlítják össze. A másik téma a való életbe visz bennünket: a cellok egy lassu, de kedélyes tánc-dallamot hoznak, melyet a hegedűk megismételnek. Az aránylag rövid feldolgozás után, melyben nyomát sem fedezük fel a Schubertnél egyébként gyakran előforduló „göttliche Länge”-nek, megrövidülve tér vissza az elégikus hangulattal (h moll) végződő expozíció ismétlése.

Dr. Goldmark Károly (szül. 1830. Keszthelyen) Bécsben élő hazánkfia zenéjét különösen jellemzi a „Falusi lakodalom” c. programzenei szimfóniája. Goldmark az egyes tételek címeivel azt jelezte, hogy miféle hangulatok lebegtek előtte. Az I. tétel Lakodalmi induló: variációkkal

ecseteli a lakodalmásoknak a felvonulásban is megnyilvánuló küllömböző karakterét. A II. tétel a mennyasszony tiszteletére előadott dal, a III. szerenád az ifjú párnak. Az V. és utolsó a tánc, melyet megelőz a ma előadandó tétel. Itt a kertben magára maradt ifjú pár érzelmeit festi a szerző oly ékesszólóan, hogy szinte nem is egy falusi parasztpárt képzelünk magunk elé, hanem egy magasabb rendű, differenciált párnak a mélységes szívkitöréseit. A cselőlőktől megadott alapakkordon a klarinett-oboá duója kezdi egyre forróbbá váló ömlengését, mely a megismétlése után a Ges dur középtételben a Tristán és Izolda hevérére emlékeztető dialogba megy át (cello-hegedű.) Az egyre fokozódó szenvedély tetőpontján, melynek ecsetelésébe lassankint az egész zenekar belevonódik s az érzéshullámozásokat a folytonos crescendokkal illusztrálja: hatalmas futammal rohannak le a vonósok a kezdő rész megismétlésére, mellyel a tétel végét is ér.

Bizet György (1838—1875) neve tán nem, de Carmen operájának számos dallama még a zenei analfabéták előtt is ismeretes. A zseniális francia komponista jelen műve eredetileg Daudet hasonló című drámájához készült színpadi zenének s 24 számból állott. Hatásosabb számai 2 gyűjteménybe (suite) vannak összefoglalva, melyek közül ez alkalommal az első kerül előadásra. Az I. tétel (Prélude) voltaképpen a dráma nyitánya, mely a hallgatót a cselekményre

igyekeszik előkészíteni. A tételt egy élénk ritmusú dallam kezdi meg, a régi „Turenne-induló”, mely a cselekmény színhelyére történeti vonatkozásainál fogva ép oly jellemző, mint pld. nálunk megfelelő keretben egy ismert kuruc dal volna. Az indulót először unisono halljuk a basszusok nélkül, majd a klarinett is megismétli. A második variációban az összes fuvók játsszák, a harmadikban meglussulva a cello hozza fagott- és kúr-kisérettel, míg a negyedikben a hegedűknél halljuk az egész zenekartól kísérvé. A tétel középső része egy panaszos motívum (fafuvók a vonósok pizzicató kíséretével) folytonos ismétlődésével a dráma hősné Fréderinek lelkiállapotát jellemzi, ki hiába mond le a hozzá méltatlan arles-i lányról, feledni nem tudja őt s eljegyzése előtti este kétségbeesésében kiugrik az ablakon. A tétel vége gyászosan ecseteli a szomorú eseményt. A második tétel címe Menuett s eredetileg közzene, mely markáns táncmotívumával s középső részében (trió) a klarinett- és hárfa fellépő élénk dallamával vidámbb jelenetekre készít elő. A brácsától megkezdett III. tétel Adagietto bájos dal, a tompított hangú vonós négyes evvel kíséri a derék Renaud anyó és Balthazar pásztor fellépését, kik 50 év múlva újra viszontlátják egymást. Az utolsó tétel, Carillon-harangjáték tetőzi be a mesterművet. A tétel közep-részét kivéve, végig halljuk a harangra emlékeztető gis-e-fis

ZENEAKADEMIA
LISZT MŰZEUM

folytonos ismétlődését, a nélkül, hogy monotonná válnék. E tétel a drámának azon jelenetét vezeti be, midőn az egész falu összesződül Frédérinek Vivette-tel való eljegyzését megünnepelni. A középső tétel két fuvolától előadott lassabb ütemű dallama a gratulációs jelképezi.

van Beethoven Lajos (1770—1827) nélkül lehetne-e bárhol a világon méltó zeneünnep? 1822-ben komponált alkalmi szerzeménye, a Házavatás, lassu ütemű méltóságteljes bevezetésből, mely nem más, mint egy 16 taktusos dallam ismétlése, és egy kúrttel kezdődő gyors tételből áll. Ez utóbbi a kúrt kezdő motívumán épülő 16 taktusos periódus után egy lassabb passageba

megy át, melyet a kúrtszó említett motívumának fugává való kiszélesítése vált fel. A fuga nevét (futás) onnan kapta, hogy az egyik hangszer kezdi a dallamot, pár taktus múlva ugyanazt kezdi egy más hangszer, mintha utol akarná érni az elsőt, néhány taktus múlva megint újabb hangszer kezd a dallamba s így folytatódik a látszólagos hajsza, melynek zenei egységét és rendjét az összhangok láncai tartják össze. Beethoven e művét már süketen írta. Abban az időben a hatalmas IX. szimfónia foglalta le inventiója java részét. Itt az aránylag csekély tematikus anyag nagy stilű feldolgozása a beethoveni.

Dr. Wágner József

ZENEAKADÉMIA

LISZT MÚZEUM

Az Aradi Filharmonia Egyesület az 1913—14. évadban

első bérleti hangversenye

1913. november 13-án, vasárnap d. u. 5 órakor lesz a Kulturpalotában VAS SÁNDOR Lipcsében élő zongoraművész vendégfellépéssel.

MŰSOR: 1. Glinka: „Életünket a cárért.” Nyitány. (Zenekar). 2. Haydn: 4. szimfónia. (Zenekar). 3. Beethoven: G-dur zongoraverseny. Előadja zenekari kísérettel Vas Sándor. 4. Wischendorf: Marionett-gyászinduló. *W*

BÉRLETÁRAK A 4 BÉRLETI HANGVERSENyre: Földszint 1—5. sor 20 K. 6—10. sor és középerkély 1. sor 17 K. 11—16. sor, középerkély 2—3. sor és oldalerkély 1. sor 14 K. 17—21. sor és oldalerkély 2—3. sor 10 K. 22—28. sorokban bérelni nem lehet. E helyek egyenkénti ára 2 korona. Állóhely nincs. Bérelni lehet nov. 10-ig Scherhag H. és Fia cégnél (Andrássy-tér 14.) A régi bérlők helyei csak nov. 1-ig tartatnak fenn.